

Gerard Kramer

Afgoden en afgodsbeelden

WoordStudie

Handelingen 17:16

Vol afgodsbeelden

Toen Paulus om veiligheidsredenen door de gelovigen in Berea alvast naar Athene was gebracht, keek hij daar rond, in afwachting van de komst van Silas en Timotheüs.

De apostel ergerde zich eraan toen hij zag dat Athene een stad vol afgodsbeelden was (Hand. 17:16). ‘Vol afgodsbeelden’ is Gr. *kateidoolos*. Dit woord is afgeleid van Gr. *eidoolon*, dat hieronder ter sprake komt en o.a. ‘afgodsbeeld’ betekent. Het woord is gevormd naar analogie van andere Griekse woorden die zijn samengesteld met het versterkende voorvoegsel *kata*.

Ik geef een paar voorbeelden: *kathaimos* = ‘bloedig’, ‘met bloed overdekt’ (*haima* = bloed); *katachrusos* = ‘met goud overtrokken’ (*chrusos* = goud); *katabelès* = ‘door veel pijlen getroffen’, ‘met pijlen overdekt’ (*belos* = pijl); *katadendros* = ‘vol bomen’ (*dendron* = boom); *katampelos* = ‘vol wijnstokken’ (*ampelos* = wijnstok).

De Vulgata, de Latijnse Bijbelvertaling, vertaalt hier in Handelingen 17 met ‘*idolatriae deditam*’, d.i. ‘overgegeven aan afgoderij’. Dat gaat verder dan ‘vol afgodsbeelden’ en dat is dan misschien wel niet helemaal letterlijk, maar de gedachte erachter is volkomen correct. Dat heeft te maken met het woord voor ‘afgodsbeeld’, dat we nu gaan bekijken.

Afgodsbeelden of afgoden?

Het heidendom

'Afgodsbeelden' is Gr. *eidoola*, meervoud van 'afgodsbeeld', Gr. *eidoolon*. In dit woord is de stam van de aoristus van het Griekse woord 'zien' (Gr. *eid-on*) te herkennen. In het Homerisch Grieks duidde het een '(drog)beeld' aan, in het meervoud de 'schimmen' van de gestorvenen. In het klassieke Grieks betekende het 'afbeelding', kopie, van bijv. een mens, maar – en dat is interessant – *niet de mens zelf*. Zo werd het ook voor afbeeldingen van goden, oftewel godenbeelden gebruikt, maar duidde het *niet de goden zelf aan*. Het kon ook iemands weerspiegeling in het water of iemands schaduw op de grond aanduiden.

Het jodendom

In de Septuaginta, de Griekse vertaling van het Oude Testament, zien we echter dat er iets veranderd is: het woord *eidoolon* kon zowel de godenbeelden *alsook de heidense goden zelf* aanduiden! Deze begrippen waren voor de Joden namelijk identiek. De heidenen hebben goden of godenbeelden, maar niet de ware God. Zij hebben de niet-werkelijkheid gesteld in de plaats van de ware God. De afgoden zijn dus geen alternatieve, maar onechte goden – *fake* goden, zo u wilt.

Het Nieuwe Testament

Dit concept wordt in het Nieuwe Testament voortgezet. Daar worden zowel de heidense goden zelf als de beelden ervan met het Gr. woord *eidoolon* aangegeven. In zichzelf zijn deze *eidoola* niets. Zij zijn op zichzelf dan ook niet gevaarlijk, maar wel de demonen die zich daarachter bevinden. Paulus legt dat uit in 1 Korintiërs 10:19-20, waar we lezen: 'Wat wil ik hiermee dan zeggen? Dat een afgodenoffer iets is of dat een afgod iets is? [Nee,] maar dat wat de volken offeren, zij dat aan [de] demonen <offeren> en niet aan God'.

En zo komen we het woord *eidoolon* dus tegen, als een aanduiding voor een macht of beeld waarachter een *demon* schuil gaat. Daarom was Paulus zo blij dat hij van de gelovige Thessalonicenzen kon schrijven dat zij zich van de *afgoden* tot God hadden bekeerd, om nu de levende en waarachtige God te dienen en Zijn Zoon uit de hemelen te verwachten, Jezus, die ons redt van de komende toorn (1 Thess. 1:9-10)!

Oude Sporen 2019

